

Wat is JMW?

JMW voor u

Nieuws

Laatste nieuws
Benjamin
Reacties Benjamin
Terugblik op

Activiteiten

Forum

De zorgcoördinator van Joods Nederland

Home Contact Antwoordbon Zoek

Laatste nieuws
2004

- Beheer van erfenissen (12-07-2004)

Beheer van de erfenissen van oorlogswezen door Joodse voogdijorganisaties

Veelgestelde vragen inzake het beheer van de erfenissen van oorlogswezen door Joodse voogdijorganisaties

(12-07-2004)

Naar aanleiding van diverse publicaties over het beheer van de erfenissen van oorlogswezen door Joodse voogdijorganisaties zijn bij diverse mensen vragen gerezen. Hieronder wordt antwoord gegeven op een aantal veelgestelde vragen.

Wie was verantwoordelijk voor de oorlogswezen tot de leeftijd waarop zij meerderjarig werden?

Bij minderjarige wezen, dus ook de oorlogswezen, benoemt de rechtbank een voogd en toentertijd tevens een toeziend voogd. Voogd en toeziend voogd waren verantwoordelijk voor de wees tot het moment van meerderjarigheid. Destijds was dat de leeftijd van eenentwintig jaar. De voogd dient op het moment van meerderjarigheid een financiële verantwoording aan de rechter af te leggen, waarna de voogd door de rechter wordt gedecchargeerd (ontheven van zijn taak). In situaties waarin de voogd tussentijds substantieel gebruik wil maken van het vermogen van de wees, dient toestemming van de rechter te worden gevraagd.

Uit archiefstukken blijkt dat de rechter in een enkel geval de voogd op de vingers tikte, daar hij van mening was dat de betrokkenen onjuist gebruik maakten van het vermogen van de pupil. Het betrof hier overigens particuliere voogden, geen voogdijorganisaties.

Ook het beheer van het vermogen zelf was aan regels gebonden. Zo mocht er bijvoorbeeld alleen geld worden belegd in obligaties en andere waardevaste investeringen.

Waren de voogdijorganisaties na alyah/emigratie nog steeds de voogd en daardoor verantwoordelijk voor de minderjarige pupillen die niet meer in Nederland woonden?

De voogd of de voogdijorganisatie was tot het moment van meerderjarigheid, dan wel het moment dat de pupil in het huwelijk trad, verantwoordelijk. Tussen 1951 en 1954 verbleef Leo Cohen in Israël, die toezicht hield op weeskinderen uit de Berg-stichting. Le-Ezrath Ha-Jeled onderhield in dat kader intensieve contacten met de Irgoen Oleh Holland en met de Jeugd Alijah in Israël.

Wat was het vermogen (de erfenis) van de oorlogswezen op 5 mei 1945?

Deze vraag is in zijn algemeenheid niet te beantwoorden. De meeste weeskinderen bezaten op 5 mei 1945 geen eigen vermogens. Wel hadden zij natuurlijk recht op de erfenis van het vermogen van ouders en andere vermoorde familieleden, maar van deze erfenissen was eerst sprake nadat het overlijden van ouders en andere familieleden was vastgesteld. Voor de velen die in concentratiekampen werden vermoord, werd de formele overlijdensverklaring pas in 1949 en daarna afgegeven. Eerst na de afgifte van de overlijdensverklaringen kon er een begin worden gemaakt met de afwikkeling van de erfenissen door de notarissen. Vooral als het om erfenissen ging van grootouders of tantes en ooms heeft de afwikkeling vaak jaren geduurd. De voogd speelde daarin geen rol. Hij of zij kon slechts aandringen op het maken van meer haast.

Wat was het vermogen (erfenis) van de oorlogswezen, zoals vastgesteld door het Nederlands Beheersinstituut?

Deze vraag is evenmin in zijn algemeenheid te beantwoorden. Na de oorlog, in principe per 1 januari 1946, moesten bewindvoerders van 'afwezigen' (vermoorde Joden) een opstelling van het naoorlogs vermogen van die afwezige(n) maken en aan het NBI voorleggen. Dat was dan nog niet de erfenis van een oorlogswees. Pas bij het opstellen van de Memories van Successie werd duidelijk wie gerechtigd was in de erfenis van een boedel c.q. inboedels. Dat waren niet alleen oorlogswezen, maar (bijvoorbeeld bij de erfenis van grootouders, ooms en tantes) ook andere overlevende familieleden.

Overigens moet hierbij worden opgemerkt dat de Joodse voogdijorganisaties geen verantwoordelijkheid droegen voor deze opstellingen van nagelaten vermogens. De verantwoordelijkheid daarvoor lag bij de bewindvoerder, terwijl de vererving zelf in handen was van een door het NBI aangewezen notaris.

Is het vermogen door de voogden van oorlogswezen op eigenlijke wijze gebruikt?

Behalve individuele voogden die door de rechtbank op de vingers werden getikt, is er voor zover bekend altijd een 'decharge' verleend aan de Joodse voogdijorganisaties. De rechtbank heeft, met andere woorden, altijd geoordeeld dat voogden geen oneigenlijk gebruik hebben gemaakt van vermogens.

Voogdijregelingen gingen ervan uit dat er gebruik werd gemaakt van vermogens, bijvoorbeeld voor vakanties, kleding, de alijah naar Israël of voor opleiding, en dat er voor bijvoorbeeld weeskinderen in tehuizen pleeggelden in rekening werden gebracht. Ook particuliere voogden konden, met instemming van de rechtbank, dergelijke kosten op het vermogen van kinderen in rekening brengen.

Vanwege de onrust die een aantal jaren geleden ontstond onder weeskinderen, met name in Israël, heeft JMW medewerking verleend aan een onderzoek naar het gebruik van vermogens door voogdij-instellingen en particuliere voogden door twee onafhankelijke

onderzoekers (Elma Verhey en Pauliene Micheels). De resultaten daarvan, die ook ons nog onbekend zijn, zullen dit najaar worden gepubliceerd.

Hoe, en door wie, werd er toezicht gehouden op de voogden, resp. toezien voogden van de oorlogswezen?

Toezicht werd gehouden door de rechter. Zoals gesteld diende voor grotere onttrekkingen uit het vermogen eerst toestemming te worden gevraagd aan de rechter. Bij het meerderjarig worden diende de voogd of voogdij-instelling een zogenaamde Eindafrekening aan de rechter voor te leggen. Op de Eindafrekening stonden alle inkomsten en uitgaven vermeld. Op deze Eindafrekening was door Joodse voogdij-instellingen, voorzover zij althans voogd waren over de pupil, een accountantscontrole toegepast. De accountant die de Eindafrekeningen controleerde, was niet dezelfde accountant als het accountantsbureau dat de boeken van de voogdijorganisatie controleerde. Als de afrekening in orde werd bevonden, en ook de meerderjarige pupil zelf akkoord was gegaan, ontving de voogd of de voogdijorganisatie van de rechter 'decharge' voor het door haar gevoerde financieel beheer van het vermogen.

Werd er, en zo ja door wie, op toegezien dat de oorlogswezen het batig saldo uitgekeerd kregen bij het bereiken van de meerderjarige leeftijd?

De Eindafrekening werd zoals gezegd uiteraard tevens voorgelegd aan de pupil, die in principe net als de voogd en de toezien voogd bij de speciale rechtszitting aanwezig was. Nadat de rechter decharge had verleend, tekende de pupil voor ontvangst van het batig saldo, dat ter plekke moest worden overhandigd. Indien de pupil in het buitenland was, werd de wees de Eindafrekening van tevoren toegestuurd, werd om een schriftelijke akkoord-verklaring gevraagd met de afrekening en werd door hem of haar iemand gemachtigd de rechtszitting bij te wonen, het batig saldo in ontvangst te nemen en de financiële zaken af te handelen. Op het moment van overdracht (meerderjarigheid) eindigde formeel de verantwoordelijkheid van de voogdij-instellingen.

■ [Print deze pagina](#)